

עלון בני דוד – פרשת ויקרא
כשמנהיג לוקח אחריות על חטאו
 הרב נתנאל אלישיב

פרשת 'ויקרא' פותחת את הספר הנקרא באותו השם, ובלשון חז"ל הוא קרוי 'תורת כהנים', שכן רובו עוסק בדיני הקורבנות והמקדש. חלק משמעותי מן הפרשה עוסק בסלילת דרך התיקון למי שסרח. התורה מביאה בחשבון שהחטא הוא חלק מן החיים, והוא עלול להפיל ברשתו את כלל הציבור – **"ואם כל עדת ישראל ישגו"** (ויקרא ד יג), את המנהיגים – **"אשר נשיא יחטא"** (שם שם כב), או גם את היחיד – **"ואם נפש אחת תחטא"** (ויקרא ד כז). ובאמת במקומות רבים בכתביו אומר הרב קוק שהאדם לא נברא בתכונה כזאת שלא יחטא לעולם, אלא הוא נברא מתוך הנחה שאמנם יחטא, אבל גם יוכל לשוב בתשובה, וכך להציל את עצמו מרדת שחת.

חכמינו עמדו על כך שבפסוקים הללו המילה 'אשר' נאמרה רק בנשיא – **"אמר רבי יוחנן בן זכאי: אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו"** – כלומר הוא מרגיש צורך להביא קרבן גם כששגג, ומוסיף: **"ואם על שגגתו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו זדונו"**, כלומר כל שכן שעליו לעשות תיקון על זדונו (הוריות י ב, מובא ברש"י על ויקרא ד כא). מעניין שדרשה זו נדרשה דווקא על ידי רבן יוחנן בן זכאי, אשר היה עד בשנותיו בירושלים למנהיגות כושלת וחוטאת, שהובילה אותנו לחורבן.

מדוע זה כל כך חשוב כשמנהיגים עושים תשובה? תשובה אחת מובאת בגוף דבריו של רבן יוחנן בן זכאי: **"אם נשיא שלו מביא קרבן, צריך אתה לומר מהו הדיוט"**, כלומר אם אפילו לבם של המנהיגים ובעלי השררה בדור מסוים כפופים לשמיים, למרות מעמדם הרם, קל וחומר שבדור כזה לבם של האנשים הפשוטים יהיה כפוף לשמיים (רש"י על הוריות). מובן שיש כאן גם את הערך הגדול של דוגמה אישית – כשהציבור רואה שמנהיגיו עושים תשובה, הוא לומד מהם.

יש סיבה נוספת שבגללה כל כך חשוב שמנהיגים ייקחו אחריות על חטאיהם. למנהיגים יש, מטבע הדברים, קהל אוהדים, שנותן אמון מלא בדבריהם. כשמדובר בחטא שהתפרסם, ובפרט כשמדובר בחטא בין אדם לחברו, שיש בו גם צד שמאשים, אם המנהיג מתעקש שלא להודות בחטאו, מיד נוצרים שני מחנות – אלו שמאמינים למאשים ואלו שמאמינים לנאשם. ועינינו רואות שגם כשהרשויות קובעות באופן ברור שהמנהיג לא צודק, רבים מאוהדיו ימשיכו לצדד בו, ואף לראות בו קורבן של עלילה או רדיפה. מחלוקות מסוג זה עלולות לקרוע את החברה לגזרים, והן גורמות לאוהדיו של המנהיג לאבד כל אמון ברשויות האכיפה ובמערכת המשפט. על כן, הדרך היחידה למנוע את מחול השדים הזו היא שהמנהיג יגיע להבנה שאם כבר חטא, לכל הפחות לא יוסיף חטא על פשע באמצעות הכחשה ופגיעה נוספת במי שנפגע ממנו, אלא ייקח אחריות על מעשיו.

הואיל והכחשת החטא היא כל כך הרסנית לחברה, חשוב שהחברה תדע להעריך את מי שמודה על חטאו. ככל שחברה תהיה יותר בלתי-סלחנית כלפי כל כישלון של המנהיג, כך יפחת הסיכוי שהוא יעז להודות בכישלונו. נאמר בספר משלי (כח יג): **"מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועזב ירחם"**. ובאמת מקורותינו מלאים בדוגמאות לאנשים גדולים שחטאו, לפעמים בחטאים חמורים מאוד, ובכל זאת, כשלקחו אחריות על חטאם, זכו למידת הרחמים. כך חז"ל דורשים, לדוגמה, על יהודה (בראשית רבה, פרשת ויחי פרשה כז): **"ומודה ועוזב ירוחם – זה יהודה הצדיק שבייש עצמו במעשה תמר"**. ואמנם לא כל המקרים שווים, לא על כל דבר ניתן לסלוח בזירה הציבורית, אבל ברור שצריך ליצור תמריצים שיעודדו אנשים להודות בחטאם.

בהמשך אותו מדרש רואים מעלה נוספת בלקיחת אחריות: **"כיון שראה ראובן את יהודה שהודה, עמד הוא והודה כל מעשיו"**, כשמנהיג מודה בחטאו, זה מעורר אחרים לנהוג באופן דומה, כך שכנגד הנזק שהוא גרם בעצם החטא, יוצאת, בדיעבד, תועלת מוסרית ממעשיו. בכלל, סביר להניח שמנהיג

שחטא והודה יהיה יותר שפל רוח בעקבות זאת, ואז החברה מרוויחה מנהיג יותר שקול. וכבר אמר הספורנו על "אשר נשיא יחטא – כי אמנם זה דבר מצוי שיחטא", אולי במקום לחפש מנהיגים מושלמים, שמעולם לא נמצא בהם רבב, צריך למצוא מנהיגים שעושים כמיטב יכולתם, ועם זאת, כשכשלו, היו להם האומץ והאחריות לקחת על כך אחריות ולעשות תשובה.